

En läcka i taget - vem ser helheten? 2025

FAKTA
VA-BRANSCHEN
I SAMVERKAN

Sammanfattning

Under 2025 rapporterade svensk media om minst 513 olika vattenläckor på ledningar som de kommunala VA-organisationerna ansvarar för. Det totala antalet läckor är fler, men det är inte alla läckor som blir uppmärksammade i media. De läckor som uppmärksammas av media är främst de läckor som påverkar allmänheten och offentliga samt privata verksamheter mest.

De kommuner som sticker ut med flest medierapporterade läckor är Örnköldsvik (25), Motala (19), Norrköping (18) och Skellefteå (18). Även 2024 låg Örnköldsvik på pallplats bland kommunerna med 11 rapporterade läckor. Bland regionerna har Västra Götaland flest rapporterade läckor, 65 stycken, vilket det även hade åren 2022–2024. De är dock någorlunda jämnt fördelade bland regionens kommuner, men med viss tyngdpunkt i Orust (9) och Skövde (5). Östergötland (57) och Södermanland (53) är dock inte långt efter.

Läckor i VA-näten innebär inte bara att färskvatten eller avloppsvatten hamnar på fel ställen, utan kan också innebära stora konsekvenser för VA-systemets brukare: privatpersoner, företag, vårdinrättningar och andra aktörer som är beroende av att vattenförsörjning och avlopp fungerar som den ska.

Ibland blir det särskilt dramatiskt. I mars 2025 drabbades centrala Jönköping av en stor vattenläcka som både ledde till omfattande vattenskador på fastigheter i närheten och att tusentals hushåll blev utan vatten i sina bostäder.¹ Hålet i gatan blev cirka tio meter brett² och det tog två veckor att återställa gatan efter att läckan hade lagats.³ I början av december drabbades Ramlösa station i södra Helsingborg av en vattenläcka som fyllde hela gångtunneln med vatten upp till markplanet ovanför.⁴

I mars 2023 besökte ministern för civilt försvar, Carl-Oskar Bohlin (M), och landsbygdsminister Peter Kullgren (KD) Nyköping med anledning av den stora läckan i Nyköping och Oxelösund i början av juni 2022.⁵ Därefter har Kullgren och Bohlin tillsammans med företrädare för Liberalerna och Sverigedemokraterna i en debattartikel deklarerat att vattenförsörjningen i kris varit underprioriterad och att den statliga satsningen på livsmedelsberedskap och nödvattenhantering ska förstärkas.⁶

Att regeringen uppmärksammar vikten av kontinuerlig tillgång till dricksvatten är bra, men för att säkra vattenförsörjningen och en hållbar avloppshantering i freds-, kris- och krigstid behövs en nivåhöjning av ambitionerna på både kommunal och statlig nivå. Detta har även Riksrevisionen och VA-beredskapsutredningen pekat på i sina rapporter.^{7,8} VA-beredskapsutredningen har ännu inte lett till någon lagrådsremiss eller proposition, men ett par andra relaterade förslag har förts vidare. I februari 2026

¹ <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/jonkoping/stor-vattenlacka-i-centrala-jonkoping-cz9xys>

² <https://via.tt.se/pressmeddelande/3840799/vattenlacka-pa-sodra-strandgatan-arbete-pagar-med-att-laga-vattenledningen?publisherId=3236017&lang=sv>

³ <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/jonkoping/vattenkaoset-over-sodra-strandgatan-i-jonkoping-oppnar-efter-lackan>

⁴ <https://www.hd.se/helsingborg/stor-oversvamning-pa-ramlosa-station-det-ar-galet-mycket-vatten/>

⁵ <https://www.cirkulation.se/artiklar-och-notiser/va-chef-informerade-ministrarna/>

⁶ <https://www.expressen.se/debatt/vattenforsorjningen-i-kris-har-forsumrats-/>

⁷ <https://www.riksrevisionen.se/granskningar/granskningsrapporter/2025/tillgangen-till-kommunalt-vatten-och-avlopp---statens-insatser-for-allmanna-vattentjanster.html>

⁸ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2024/12/sou-202482/>

presenterade regeringen en lagrådsremiss om beredskapslager i livsmedelskedjan. Den exkluderar dock uttryckligen dricksvattenförsörjning.⁹

Vår uppfattning är att vattenförsörjningen och avlopp blir både mer tillförlitlig och i längden billigare om VA-systemen underhålls i tid i stället för att lagas efter hand som läckor och andra driftsstörningar inträffar. Vi vill med denna rapport som utgångspunkt uppmana offentliga aktörer, som kommuner, riksdag, departement och myndigheter, att uppvärdera VA-frågan så vi kan undvika att hamna i en situation där vattenförsörjning och avlopp inte längre går att lita på.

Den här rapporten har tagits fram i samarbete med NPG Sverige.¹⁰ Praktikanterna Lopsan Strömberg och Isac Rubin har bidragit med research.

Om VA-Fakta

VA-Fakta är ett branschinitiativ som verkar för ökad kunskap om de stora renoveringsbehov som Sveriges vatten- och avloppssystem (VA) står inför. Vi föreslår lösningar som säkrar rätten till rent vatten och fungerande avlopp till ett rimligt pris i hela Sverige.

Bakgrunden är att det varje vecka sker en större incident någonstans i Sverige. Det kan vara en vattenläcka som måste repareras. Det kan också vara en riktigt allvarlig olycka där förorenat vatten kommer ut i dricksvattnet. Människor blir sjuka och dricksvattnet stängs av under långa perioder.

Reparation av vattenläcka pågår. Bildkälla: VA-Fakta

Många VA-system i Sverige har omkring hundra år på nacken. Att renovera VA-systemen blir dyrare ju längre man skjuter på det. Det här gör vatten och avlopp till en politisk fråga då det påverkar miljontals hushåll, med sjunkande kvalitet och stigande VA-taxor på allt fler orter. VA-Fakta har en handlingsplan för att ge politiker och myndigheter förslag på hur detta kan lösas på ett bra sätt:

- **Rusta upp VA-näten nu - med rätt ekonomiska förutsättningar**
Brist på investeringar skapar en underhållsskuld som kommer att leda till opålitliga VA-system med läckor, förorenat vatten och sinande kranar som följd. Behoven och kostnaderna skiljer sig åt i olika delar av Sverige och VA-aktörerna behöver få bättre förutsättningar för att kunna hantera och förebygga framtidens VA-utmaningar.
- **Tydligare ansvar och beslutsförmåga för vattenfrågor**
Ansvaret är i dag splittrat på över 20 myndigheter samt länsstyrelserna och kommunerna. Det behövs ett tydligare helhetsansvar och beslutsförmåga, med kontroll på livslängden på VA-näten samt vilka investeringsbehov som finns.

⁹ <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2026/02/regeringen-foreslar-ny-lag-om-beredskapslager-i-livsmedelskedjan/>

¹⁰ <https://npgnordic.com/sverige/>

Bakom VA-Fakta står branschorganisationerna Svenska Rörgrossistföreningen och VA & VVS-Fabrikanterna. Tillsammans representerar vi ett stort antal företag som har djup insyn i hur det står till med VA-systemen i Sverige.

VA-Fakta tar återkommande fram rapporter som på olika sätt belyser situationen i VA-Sverige. Förutom tidigare årgångar av den här rapporten kan nämnas *Samhällsekonomiska värden av investeringar i avloppsreningsverk* (2023)¹¹, *Samhällsekonomiska kostnader och nyttor vid skyfall* (2024)¹² och *Vattenförsörjning, avloppshantering och krisberedskap - alla vill bidra men vem ska betala?* (2025)¹³.

Inledning

”Sveriges infrastruktur för dricksvatten och avlopp (VA) bedöms ha ett årligt investeringsbehov på 31 mdkr. Den årliga investeringstakten ligger runt 20 mdkr och år 2021 investerade VA-organisationerna 21 mdkr. Detta innebär en årligen återkommande underinvestering på ca 10 mdkr och en växande investeringsskuld.” Citatet är hämtat från Svenskt Vattens investeringsrapport från 2023.¹⁴

Kampen mot läckorna

Blött, lerigt och trasiga ledningar som kräver akut handpåläggning. ÖA följde med Miva i kampen mot Örnsköldsviks föråldrade vattennät.
– Det finns att göra, säger Magnus Johansson på Miva och tittar ned i gropen.

Örnsköldsviks Allehanda 2025-05-24

De kommunala VA-näten i Sverige är av varierande ålder, kvalitet och storlek. I nuvarande takt byts de svenska VA-ledningarna i snitt ut var 260:e år, men den tekniska livslängden uppgår till cirka 100 år. Underhållet skjuts med andra ord på framtiden. Om landets kommuner fortsätter att underinvestera i VA-systemen kommer det bli betydligt dyrare i framtiden att säkerställa tillförlitlig vattenförsörjning och avlopp.

Förutom att vi skapar en gigantisk underhållsskuld som växer exponentiellt så får vi ett opålitligt VA-system med läckor, förorenat vatten och sinande kranar som följd. I dag finns inte rätt förutsättningar för kommunerna att lösa finansieringen. Samtidigt är kommunerna ensamt ansvariga för upprustning och förnyelse av sina VA-nät. Långt ifrån alla klarar den kostnaden.

En del av problemet är att begränsande fonderingsregler och kommunernas balanskrav leder till kortsiktigt tänkande. Investeringsbehoven i VA-näten är större och mer långsiktiga än vad som kan planeras på några års sikt. Vi menar att lagstiftarna måste sträcka ut den perioden betydligt så att kommunerna kan öka underhållet och långsiktigt bygga bort problemen. Liknande slutsatser har VA-beredskapsutredningen som överlämnades till regeringen i december 2024 kommit fram till.¹⁵

De allra flesta kommuner har inte någon förnyelseplan för ledningsnätet, trots att reinvesteringsbehoven för ledningsnäten nationellt ligger på omkring sju miljarder kronor per år. Branschorganisationen Svenskt Vatten konstaterade i slutet av april 2023

¹¹ <https://www.vafakta.se/rapporter/rapport-samhallsekonomiska-varden-av-investeringar-i-avloppsreningsverk--2023>

¹² <https://www.vafakta.se/rapporter/rapport-samhallsekonomiska-kostnader-och-nyttor-vid-skyfall-2024>

¹³ <https://www.vafakta.se/rapporter/rapport-vattenforsorjning-avloppshantering-och-krisberedskap--2025>

¹⁴ https://vattenbokhandeln.svensktvatten.se/wp-content/uploads/2023/05/SvensktVatten-Investeringsrapport_2023.pdf

¹⁵ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2024/12/sou-202482/>

att det bara är var fjärde kommun som har en plan för förnyelsen av sina ledningsnät¹⁶. Denna och andra brister i statens och kommunernas hantering och planering pekade också Riksrevisionen på i sin rapport av statens insatser för allmänna vattentjänster som publicerades i februari 2025.¹⁷

Trots att vattenläckor orsakar stora kostnader och störningar i invånarnas liv, för samhällsviktig verksamhet och för näringslivet, så saknas en övergripande bild av vidden av problemet, och väldigt lite görs för att förebygga läckorna. Gamla rör lagas i stället först när de går sönder, trots att det innebär plötsliga och störande hinder för vattenbrukarnas möjligheter att leva som vanligt. Det är dags att sluta lappa och laga. Sverige behöver ett VA-lyft.

Metod

Rapporten har sammanställts med i huvudsak kvantitativa metoder med ett antal kvalitativa fördjupningar. Utifrån nyhetsflödet under perioden 1 januari–31 december 2025 har artiklar och inslag som nämner olika vattenläckor filtrerats ut. Därefter har dubletter och multipla artiklar om samma incident rensats bort. Dessutom har artiklar och inslag som enbart berör enskilda fastigheter eller hushåll, och därför inte ligger under de kommunala VA-organisationernas ansvar, tagits bort.

Kvar återstod 513 olika läckor som minst en tidning, etermedium eller nyhetsajt rapporterat om. Resultatet har sedan gått igenom och relevanta träffar har kategoriserats utifrån kommun och region. I de fall uppgifter har funnits om antal drabbade hushåll eller verksamheter har dessa tagits med. I vissa fall finns också orsakerna till läckorna angivna i artiklarna och då har dessa också registrerats.

Metoden är vald utifrån premissen att de läckor som uppmärksammas av media också är de läckor som påverkar allmänheten och offentliga samt privata verksamheter mest. I sammanställningen har inte hänsyn tagits till folkmängd eller antalet meter vattenledning och det är sannolikt att resultatet skulle påverkas av en sådan bearbetning. Hänsyn har inte heller tagits till olika arbetsmetoder och skillnader i resurser hos nyhetsförmedlarna.

Resultat

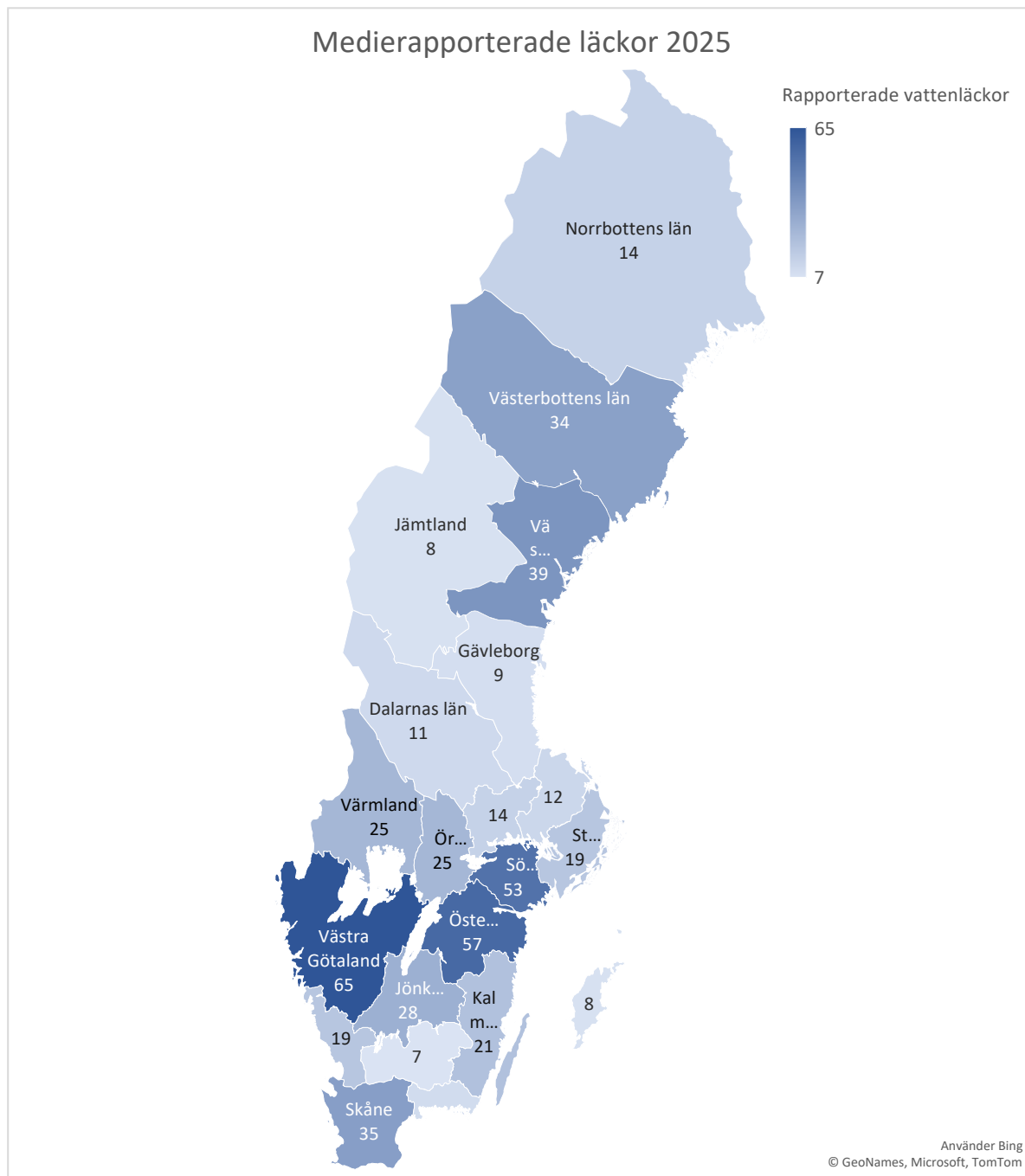
De kommuner som sticker ut med flest medierapporterade läckor är Örnköldsvik (25), Motala (19), Norrköping (18) och Skellefteå (18). Bland regionerna har Västra Götaland flest rapporterade läckor, 65 stycken. Därefter kommer Östergötland med 57 läckor och Södermanland med 53 läckor.

De 65 läckorna i Västra Götaland fördelades över 31 olika kommuner. Ingen kommun i Västra Götaland hade fler rapporterade läckor än Orust (9), medan Motala (19) och Norrköping (18) stod för 37 av 57 läckor i Östergötland.

¹⁶ https://vattenbokhandeln.svensktvatten.se/wp-content/uploads/2023/04/SvensktVatten_Hallbarhetsindex_2022.pdf, s. 12.

¹⁷ <https://www.riksrevisionen.se/granskningar/granskningsrapporter/2025/tillgangen-till-kommunalt-vatten-och-avlopp---statens-insatser-for-allmanna-vattentjanster.html>

När de rapporterade läckorna jämförs med befolkningmängden i respektive län är det Södermanland och Västernorrland som sticker ut med 17,6 respektive 16,2 rapporterade läckor per hundra tusen invånare.¹⁸

Vikten av rätt arbetsmetoder och utbildning

Det är ett omfattande arbete att ta reda på orsaken till enskilda läckor och hur de hade kunnat undvikas. Statistik om orsaker är bristfällig också på aggregerad nivå, men

¹⁸ Baserat på befolkningmängden i respektive län 31/12 2024. Från SCB: <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning-och-levnadsforhallanden/befolkningens-sammansattning-och-utveckling/befolkningsstatistik/pong/tabell-och-diagram/folkmangd-och-befolkningsforandringar---helsarsstatistik/folkmangd-i-riket-lan-och-kommuner-31-december-2024-och-befolkningsforandringar-2024/>

förutom kunskap kring exempelvis ålder på komponenter i rörnäten och deras förväntade livslängd, och kunskap om hur plötsliga temperaturförändringar och markrörelser i samband med tjällossning, är kunskapsnivån hos utförarna och metoderna som används vid rörläggning en viktig faktor.

Plaströrsystem av polyeten är vanligt förekommande i det svenska VA-nätet på grund av krav på flexibilitet, styrka och livslängd. Dock är systemets svagaste länk utförandet av svetsningen. Plastsvetsning utgör en viktig kompetens inom VA-sektorn, där korrekt utförd svetsning är avgörande för att förhindra vattenläckor och andra allvarliga problem i vatten- och avloppsnätet. Utbildning och certifiering av plastsvetsare spelar en central roll för att säkerställa kvalitet och säkerhet i dessa arbeten och så att de får samma livslängd som materialet i sig.

I Sverige administrerar och utfärdar Svetskommissionen EPW-certifikat (Europeiska plastsvetsare) i samarbete med EWF (European Welding Federation).¹⁹ Utbildningen, som erbjuds av fyra olika aktörer i Sverige, omfattar både teoretiska och praktiska moment. Den avslutas med både teoretiska och praktiska prov inför examinator, inklusive förstörande mekanisk provning för att säkerställa att svetsarna är korrekt utförda. Genom att garantera att svetsfogarna håller den kvalitet som krävs minskar risken för framtida läckage och andra problem.

Statistik från Svetskommissionen visar att intresset för utbildningen har ökat de senaste åren. Totalt har 3879 EPW-certifikat utfärdats sedan starten 2011, med 567 nya certifikat utfärdade 2024 och 551 certifikat under 2025, vilket är mer än en fördubbling av årliga certifikatutfärdanden jämfört med 2018 och 2019. Detta visar på ett växande erkännande av vikten av certifierad kompetens inom plastsvetsning.²⁰

Krav på EWF/EPW-certifikat ställs på entreprenörer som jobbar i VA-nätet genom upphandling av VA-projekt AMA anläggning 20 och 23. Det finns dock inga krav på att ledningsnätsägarnas egen personal är utbildade för att genomföra svetsarbete i det egna nätet då de inte omfattas av regelverket i AMA Anläggning 20 och 23. Vissa kommuner säkerställer dock att personalen har rätt kunskap genom att utbilda dem på en EWF-utbildning. Dessutom kan det ställas krav på procedurprov innan ett projekt drar i gång. Dessa prov fungerar som ett system för kvalitetssäkring och kan upptäcka problem med själva genomförandet då de 4 M:en kontrolleras: Människan, Metoden, Materialet och Maskinen, innan det faktiska arbetet dragit i gång, vilket kan förhindra framtida oönskade läckage.

Enligt Plastec, som är ett av de bolag som utför förstörande provning på dessa procedurprov, har 219 tester genomförts senaste året, varav 65 procent är stumsvetsar och 35 procent är elmuffsvetsar. För stumsvetsar är endast en liten andel prover underkända, medan hela 25 procent av elmuffarna inte får godkänt vid uppstart av nya projekt runt om i landet i våra kommunala VA-nät. Detta är anmärkningsvärt, särskilt med tanke på att proven genomförs under välkontrollerade förhållanden. Det vanligaste felet är att man inte svarvat rörytan ordentligt innan fogning, vilket kan bero på bristande sakkunskap eller felaktig eller dålig underhållen utrustning.²¹

¹⁹ <https://www.svets.se/utbildning/forelever/varadiplomutbildningar/epwplastsvetsare.4.6fca4d6616e80065de496be.html>

²⁰ <https://www.svets.se/diplom>, avläst 2026-02-10

²¹ Uppgifter från Kenny Constanzo, Plastec AB, kenny@plastec.se, <https://www.plastec.se>

En dåligt utförd svets kan leda till oönskat läckage som kan ligga och läcka under många år, vilket så småningom kan leda till större läckor och allvarliga skador på annan infrastruktur som följd. I en tid då VA-nätet står inför ett enormt underhållsbehov är det än viktigare att det arbete som utförs, utförs av rätt utbildad och utrustad personal. Felaktigt utfört svetsarbete kan ha katastrofala konsekvenser, som läckage där vårt viktiga dricksvatten går förlorat och vattensanktioner som följd och i extrema fall brand, som i fallet med branden på Oceana där en felaktigt utförd elsvetsmuff var brandorsaken.²²

Vägen avstängd – välj annan väg

Vid minst 48 tillfällen under 2025 har trafiken och kollektivtrafiken påverkats av vattenläckor. Konsekvenserna är varierande men det gemensamma är att samhällskonsekvenserna och kostnaderna blir avsevärt större än de direkta skadorna och återställningsarbetet.

Det finns många exempel på hur vattenläckor påverkar både trafik och kollektivtrafik, och konsekvenserna kan vara omfattande. Dels utgör de ett betydande störningsmoment för människor som ska ta sig till arbete eller skola, dels kan de försvåra transporter av material och varor till butiker och företag. Därutöver kan allvarliga säkerhetsrisker uppstå, exempelvis när slukhål bildas i vägbanan eller när bilister väljer att inte följa avstängningar och vägskyltar.

Den 26 juli inträffade en omfattande vattenläcka i Boden dagen efter en kraftig storm, vilket ytterligare förvärrade situationen. Läckan upptäcktes i en större vägkorsning som därför behövde stängas av helt. Avstängningen påverkade trafikflödet i Boden i mycket stor utsträckning, och trafiken var helt avstängd under flera dagar.²³

Bara några dagar senare, den 29 juli, inträffade en akut vattenläcka i Gnesta som även den fick omfattande konsekvenser för trafiken. Det rörde sig om en ledning vid vattenverket längs Visbohammarsvägen som började läcka. Förutom att det rädde vattenbrist och att kommunen uppmanade invånarna att vara sparsamma med vattnet, påverkades även vägtrafiken kraftigt. Väg 506 och 867 fick stora begränsningar och omledningar, och arbetet beräknades pågå fram till den 1 augusti.²⁴

I början på december 2025 inträffade en mycket omfattande vattenläcka som ledde till att Ramlösa tågstation i södra Helsingborg översvämmades. Hela gångtunneln var fylld med vatten och det tog ett par timmar att pumpa bort.

- Det handlar om kopiösa mängder vatten, sade vakthavande befäl Jimmy Olsson vid räddningstjänsten nordväst till Helsingborgs Dagblad.²⁵

²² Statens haverikommissions rapport om branden på Liseberg Oceana: https://shk.se/download/18.53c843971954ea249e6a6a/1742463581270/SHK%202025_05%20%20Slutrapport.pdf

²³ <https://www.sverigesradio.se/artikel/vattenlacka-i-centrum-forvarrar-laget-efter-stormen-i-boden>

²⁴ <https://www.sn.se/nyheter/gnesta/artikel/akut-vattenlacka-i-gnesta-trafiken-paverkad-/l72n76wj>

²⁵ <https://www.hd.se/helsingborg/stor-oversvamning-pa-ramlosa-station-det-ar-galet-mycket-vatten/>

I början av februari 2026 började NSVA arbetet med att byta ut den gamla dricksvattenledningen som orsakade skadorna i december.²⁶ Med bättre planering och underhåll hade ledningen kunnat bytas ut innan den akuta vattenläckan inträffade.

Den 11 december drabbades bilister i Strängnäs av en avstängd gata efter att ytterligare en vattenläcka upptäckts på den hårt trafikerade Dammvägen, ett område som återkommande drabbas av liknande problem. För att kunna genomföra reparationsarbetet behövde delar av vägen stängas av, vilket ledde till riskfyllda trafiksituationer.

- Folk kör in här ändå, säger Johannes Swensson, gruppchef för VA-distribution på Sevab, som ansvarade för arbetet med att åtgärda läckan i Ulvhäll.

Ett av körfälten mellan Gesällvägen och Lärkträdsvägen var avstängt, och trafikanter från Kilenvägen möttes av tydliga skyltar om avstängd genomfart. Trots detta valde vissa bilister att ignorera avspärningarna.

- Vi måste stänga av ena körbanan för att kunna arbeta säkert. Det är olyckligt att inte alla följer skyltningen, säger Swensson.

Ingressen till artikeln i Strengnäs tidning lyder "En vattenläcka på den vältrafikerade Dammvägen, visst känns den kombinationen igen? Nu har det nämligen hänt igen."²⁷ Vissa signaler om att ledningen behöver bytas verkar således ha funnits tidigare.

Skolan stängd pga vattenläcka

Vattenläckor kan få omfattande konsekvenser även för skolors verksamhet och i förlängningen för familjer. När vattenförsörjningen bryts kan undervisningen inte fortsätta som vanligt, vilket i flera fall har lett till att lektioner ställs in och elever skickas hem. Detta skapar i sin tur logistiska problem för föräldrar som med kort varsel kan tvingas lämna arbetet för att hämta sina barn.

Den 29 januari brast en huvudvattenledning i Luleå, vilket ledde till att vattentillförseln till Furuparkskolan stängdes av. Som en direkt följd av avbrottet fattades beslut om att avbryta skoldagen och skicka hem eleverna.

- Vi kan inte bedriva vår verksamhet utan fungerande toaletter, sade rektor Fredrik Johansson.²⁸

Även i Säffle påverkades skolundervisningen av en vattenläcka. Säffle-Tidningen rapporterade den 18 februari om en läcka utanför Höglundaskolan som innebar att man behövde stänga av vattnet. Mot bakgrund av

NYHETER

Höglundaskolan utan vatten på grund av vattenläcka – elever har fått gå hem

Säffle-Tidningen 2025-02-18

²⁶ <https://nsva.se/drifinformation/byte-av-dricksvattenledning-ramlosa-stationsvag/>

²⁷ <https://www.strengnastidning.se/nyheter/strangnas/artikel/avstangd-vag-vid-dammvagen-efter-vattenlacka/r04x5g9l>

²⁸ <https://www.nsd.se/nyheter/lulea/artikel/lumires-lycka-vattenlacka-lagad-felet-pa-furuparkskolan-hittat/lwkd27j>

detta beslutade skolledningen att skicka hem de elever som hade möjlighet att ta sig hem på egen hand.

- Den information jag har fått är att det är en stor vattenläcka utanför Höglundaskolan och att de kommer behöva ha vattnet avstängt i några timmar. Det är en stor del av vår skoldag. I de tider som är nu med mycket sjukdomar som florerar kan vi inte upprätta hygienen när det inte går att tvätta händer eller spola på toaletterna, säger Elin Junzell, rektor på Höglundaskolan.²⁹

Liknande åtgärder vidtogs veckan därpå, den 24 februari, i Landskrona. Under ett grävarbete grävdes en vattenledning av, vilket gjorde att Västervångskolan stod utan vatten. Landskrona Direkt rapporterade att eleverna skickades hem vid lunchtid medan felet åtgärdades.

- Vi har bara fått besked på att eleverna skickats hem och att felet ska åtgärdas under dagen, meddelar man från stadens kundcenter.³⁰

Även gymnasieskolor har drabbats av liknande problem. I början av oktober rapporterade TTELA om hur Birger Sjöberggymnasiet i Vänersborg tvingades utrymma efter att en vattenledning brustit, vilket ledde till att vatten trängde upp ur marken.

- Vi hade inget vatten i kranarna och inget vatten i toaletten. När vi fick det bekräftat fattade vi ett beslut om att stänga skolan och erbjuda distansundervisning under dagen, säger gymnasiets verksamhetschef Carolina Blomster.³¹

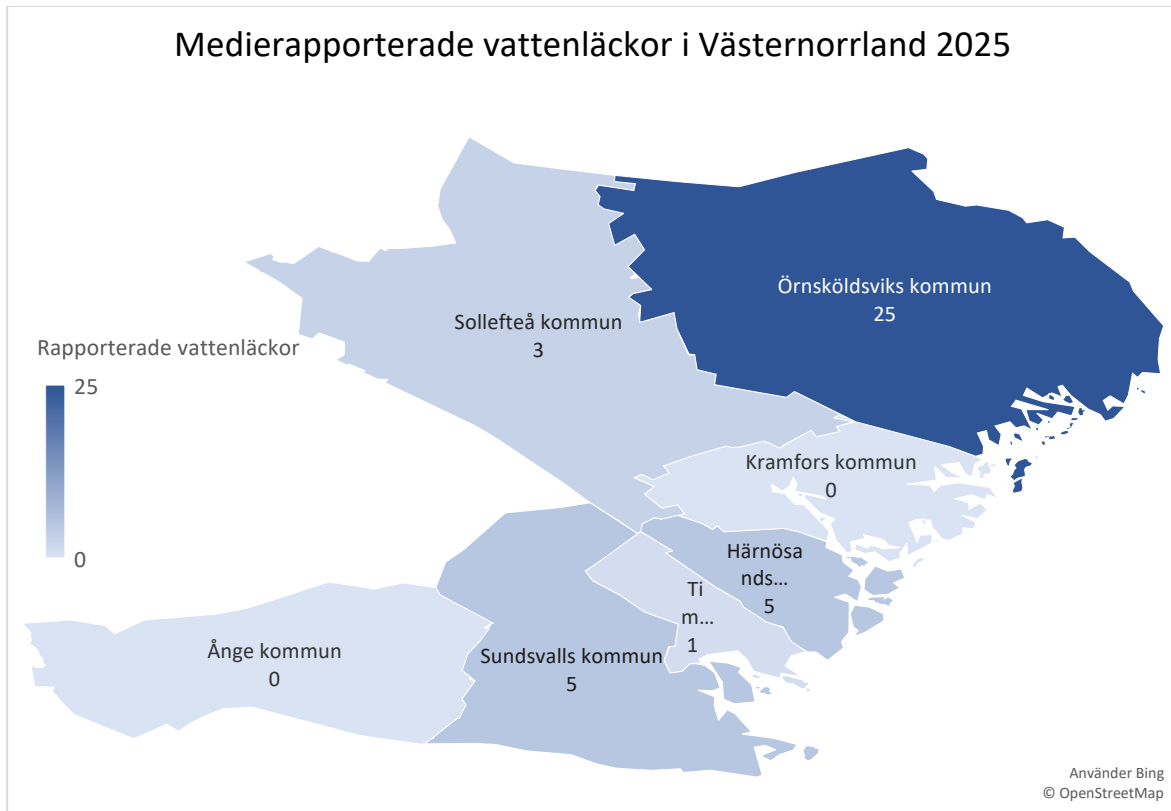
Sammanfattningsvis visar dessa exempel att vattenläckor inte enbart är ett tekniskt problem, utan även ett samhällsproblem som påverkar skolors möjlighet att bedriva undervisning, elevers skolgång och föräldrars vardag. En fungerande vatteninfrastruktur är en grundläggande förutsättning för att samhällets olika verksamheter ska fungera utan störningar.

²⁹ <https://www.saffletidningen.se/2025/02/18/hoglundaskolan-utan-vatten-pa-grund-av-vattenlacka-elever-har-fatt-ga-hem-5b415/>

³⁰ <https://www.landskronadirekt.com/2025/02/24/inget-vatten-pa-vastervang-elever-hemskickade/>

³¹ <https://www.ttela.se/nyheter/vanersborg/birger-sjoberggymnasiet-stangdes-efter-vattenlacka.379eef5b-7b17-4b9e-bdc6-bbbff520e99a>

Örnsköldsvik

Under 2025 rapporterade medier om minst 39 vattenläckor i Västernorrlands län, varav 25 i Örnsköldsvik. Bredbyn i Örnsköldsviks kommun drabbades i januari av en läcka som ledde till att en stor del av byn blev utan dricksvatten i flera dygn.³² Tre veckor senare var det dags igen. Den här gången drabbades hela Bredbyn av avbrott i vattentillgången i mer än ett dygn.³³

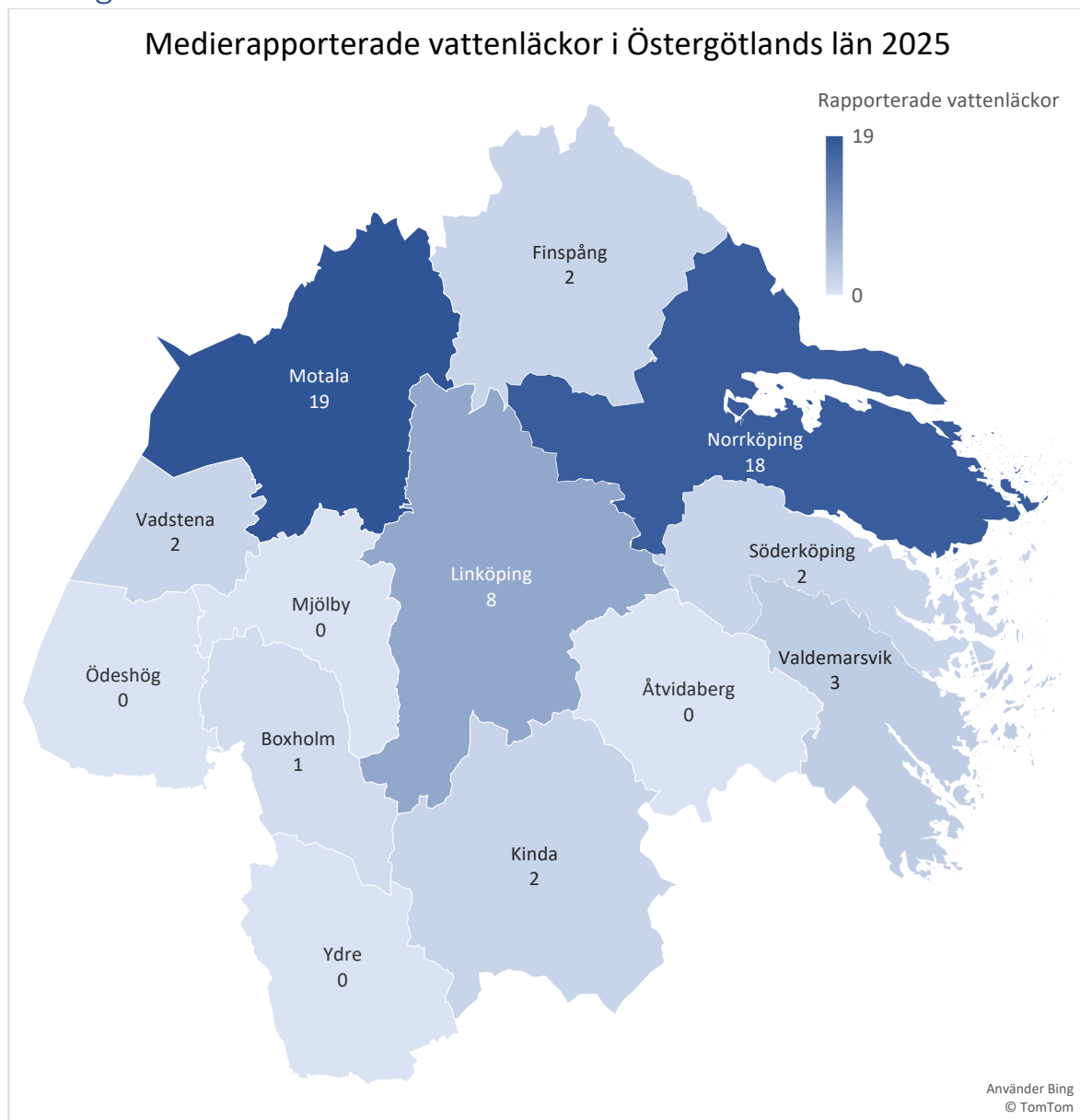
I början av september arbetade Miva, Örnsköldsviks kommuns VA-bolag, med en läcka i samhället Husum i Örnsköldsviks kommun. Under flera timmar på kvällen saknade delar av byn, däribland Husums vård- och omsorgsboende, vatten. Boendet blev förvarnat om att vattnet skulle stängas av och kunde därför bunkra upp med extra vatten, men det går åt mycket vatten för hygienbehov på ett vårdboende. Personal på boendet uttryckte att de hade vatten så de klarade sig över prognosen för vattenavstängningen under kvällen, men om det skulle pågått över natten hade situationen blivit svårare att hantera.³⁴

³² <https://www.allehanda.se/2025-01-28/vattenlacka-i-bredbyn-har-hittats/>

³³ <https://www.allehanda.se/2025-02-16/vattenstornig-i-bredbyn/>

³⁴ <https://www.allehanda.se/2025-09-01/vardboende-drabbas-av-akut-vattenavstangning/>

Östergötland

Två av de kommuner med flest rapporterade läckor i Sverige 2025 ligger i Östergötland. Motala och Norrköping hade 19 respektive 18 medierapporterade vattenläckor i de kommunala VA-näten. I de flesta fall handlade det om att ett dussintal fastigheter blev utan vatten under ett antal timmar, vilket kan vara nog så besvärligt i vardagen särskilt för hygien och matlagning. I dessa fall begränsades de materiella skadorna till huvudsakligen kommunal mark och materiel direkt kopplat till skadade rör.

I ett antal fall blev dock konsekvenserna större, med både fler påverkade fastigheter och betydande materiella skador. I Ingelsta i Norrköping ledde en vattenläcka i februari till köbildning i trafiken i nästan en vecka på grund av reparationsarbete i gatan.³⁵ Det innebar mindre tid till arbete och fritid och mer

³⁵ <https://www.nt.se/nyheter/norrkoping/artikel/vattenlackan-kan-ge-kobildning-i-ingelsta-i-flera-dagar/jn14984>

tid i bilköer alternativt längre körsträckor. Även i mars³⁶, juli³⁷ och oktober³⁸ ledde vattenläckor till avstängda vägar och problem att ta sig fram. Liknande konsekvenser fick läckor i Motala i januari³⁹, februari⁴⁰, mars⁴¹, maj⁴², november⁴³ och december⁴⁴.

På Ljura i södra Norrköping översvämmades ett 30-tal fastigheter i oktober och stora delar av området täcktes av vatten.⁴⁵ Läckan var så pass

kraftig att dricksvattennivåerna sjönk i VA-systemet och produktionen av nytt dricksvatten inte kunde hänga med i tillräcklig grad.⁴⁶ För de boende i området innebar vattenläckan ett långt och tidsödande arbete med sanering av källare, reparationer av skador på fastigheter, och ägodelar med höga affektionsvärden som är förstörda. "Det är ett hem som är borta", sade en av de drabbade husägarna till Sveriges Radio.⁴⁷

NORRKÖPING

Katarina drabbades av stora vattenläckan: "Ett hem som är borta"

Sveriges Radio 2025-10-23

³⁶ <https://www.nt.se/nyheter/krokek/artikel/vag-i-krokek-avstangd-efter-vattenlacka/lzz204gl>

³⁷ <https://www.nt.se/nyheter/norrkoping/artikel/efter-vattenlackan-fortsatt-avsparrat-pa-platsen/r51xd3wj>

³⁸ <https://www.nt.se/nyheter/norrkoping/artikel/vattenlacka-i-norrkoping-stanger-gata-hela-veckan/jvd3gwpj>

³⁹ <https://www.mvt.se/nyheter/motala/artikel/vattenlacka-i-centrala-motala-atgardad/rkv65mxj>

⁴⁰ <https://www.mvt.se/nyheter/motala/artikel/vattenlacka-paverkar-trafiken-i-motala-boende-paverkas/r4pevm8r>

⁴¹ <https://www.mvt.se/nyheter/motala/artikel/gata-i-motala-avstangd-aven-vattnet-stangdes-av/lqmyv4er>

⁴² <https://www.mvt.se/nyheter/motala/artikel/trafikstopp-pa-centrala-gatan-i-motala-i-en-vecka/re744g5j>

⁴³ <https://www.mvt.se/nyheter/motala/artikel/har-rojt-upp-skogsstig-och-gjort-den-till-en-bilvag/jn19650l>

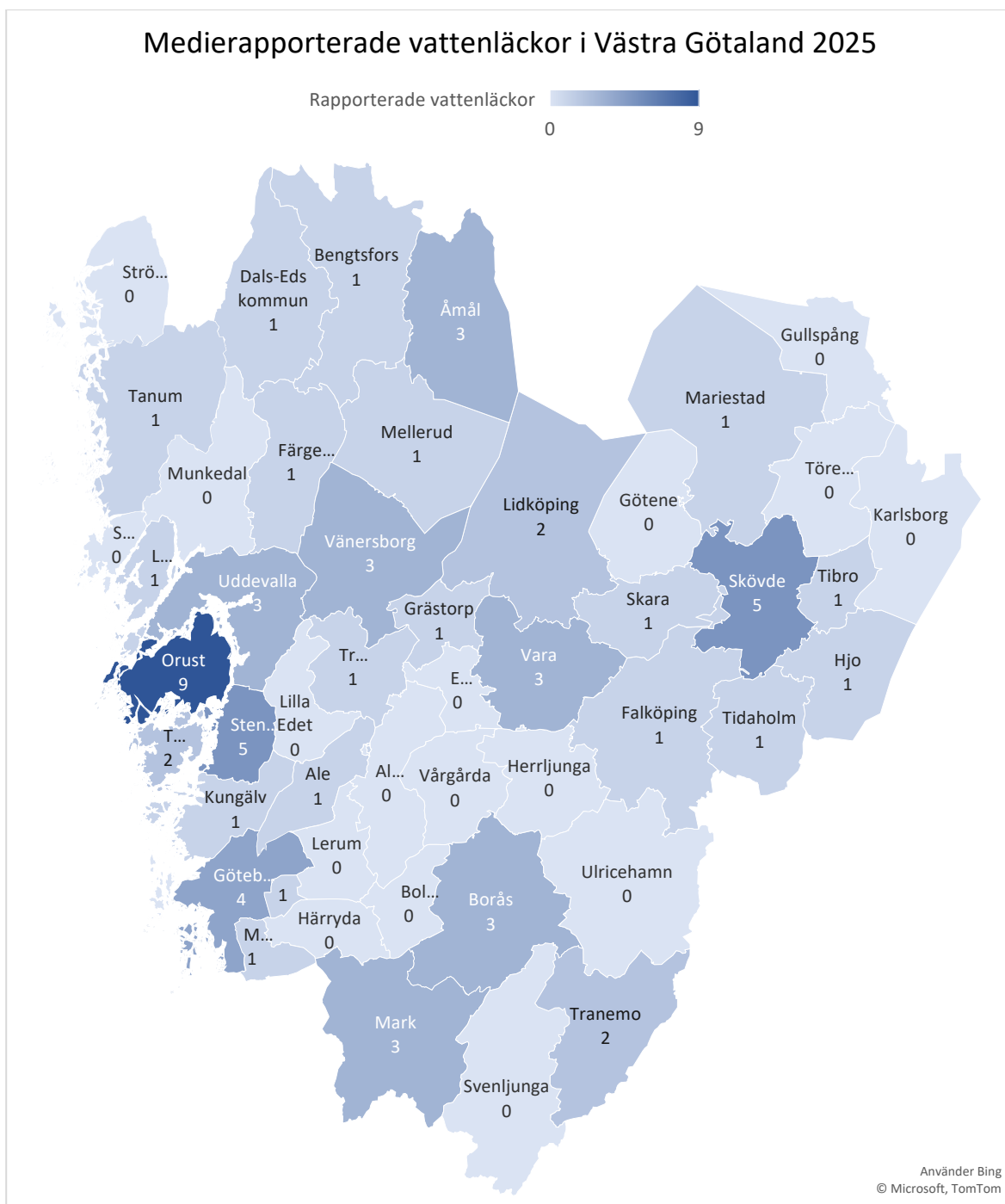
⁴⁴ <https://www.mvt.se/nyheter/motala/artikel/vattenlacka-paverkar-trafiken-vid-mossen-fredag/r14dozkr>

⁴⁵ <https://www.sverigesradio.se/artikel/just-nu-vattenlacka-pa-ljura>

⁴⁶ <https://www.sverigesradio.se/artikel/efter-den-stora-lackan-norrkopingsbor-uppmanas-spara-pa-vattnet>

⁴⁷ <https://www.sverigesradio.se/artikel/katarina-drabbades-av-stora-vattenlackan-ett-hem-som-ar-borta>

Västra Götaland

Media rapporterade om minst 65 vattenläckor i 31 av Västra Götalands kommuner under 2025.

I maj inträffade en läcka vid Sannegårdshamnen i Göteborg, där en brunn svämmade över ut på gatan. Detta ledde till att busstrafiken i området stoppades och tre busslinjer fick kortare sträckning, vilket i sin tur ledde till kraftigt försämrade förbindelser till centrum för områden i nordvästra Göteborg.⁴⁸

⁴⁸ <https://www.sverigesradio.se/artikel/just-nu-vattenlacka-stoppar-busstrafiken-flera-linjer-paverkas>

I början av juni behövde boende på västra Orust, där det bor omkring tusen personer⁴⁹, koka sitt vatten under halva veckan på grund av en vattenläcka.⁵⁰ En vecka senare var det dags igen. Då räknade man med att kokningsrekommendationerna kunde pågå i ytterligare en vecka.⁵¹ Även om befolkningen alltså hade tillgång till vatten i kranarna, så var kvaliteten försämrade och normal användning var inte möjlig utan tidskrävande åtgärder.

I Uddevalla blev uppemot 6000 hushåll utan vatten i början av augusti när en dricksvattenledning sprang läck en fredagkväll. Läckaget var så kraftigt att marken omkring läckan blev översvämmad.⁵² Ungefär ett halvt dygn senare hade läckan lagats, men kvälls- och morgonbestyren kunde inte genomföras som vanligt.

Vara drabbades en septembermorgon av en omfattande vattenläcka utanför Vara konserthus där det började spruta upp stora mängder vatten från marken. Detta ledde till att konserthuset, en gymnasieskola, en vårdcentral, ett badhus och ett bostadsområde blev utan vatten. Ingen fick gå på toaletten på skolan eller i konserthuset och duscharna i badhuset kunde inte användas, vilket innebar att badhuset fick hålla stängt. Gymnasieskolan höll igång ändå, med papptallrikar och pappmuggar till lunchen eftersom skolköket inte kunde ta hand om smutsig disk. Först vid halv tre-tiden på eftermiddagen hade de drabbade verksamheterna och bostäderna tillgång till vatten igen.⁵³

Slutsatser

Den här rapporten har fokuserat på ett urval av medierapporterade läckor, vilket innebär att kommuner och regioner med mycket aktiv och reaktiv lokal infrastrukturjournalistik kan vara överrepresenterade eftersom även läckor som har mer begränsad påverkan på samhället då lyfts fram. Icke desto mindre får, särskilt oplanerade, avbrott i vattenförsörjningen stora konsekvenser för dem som drabbas. Stora delar av vardagen slutar fungera om tillgången till dricksvatten försvinner. Livsmedels-, hygien- och komfortbehov blir mycket svårare att tillfredsställa och större del av den vakna tiden går åt till att hantera bristen. Vattendunkar måste bäras, smutsig disk och smutsiga kläder behöver rengöras för hand.

Media rapporterar ofta om vattenläckor och ju större vattenläckorna är, desto mer omfattande blir också bevakningen. Det gäller både antalet publikationer som uppmärksammar läckan och hur många gånger varje publikation publicerar nya artiklar och inslag. Vad som däremot saknas är att sätta läckorna i ett sammanhang.

Vattenläckor rapporteras en och en och samhällsproblemet med vattenläckor debatteras för lite. Vad är samhällskostnaden utöver själva kostnaden att laga läckan? Vad innebär det för samhället när ett rör i gatan går sönder?

I en rapport som VA SYD tagit fram var nettosamhällskostnaden för en enskild läcka i Malmö nästan 12 miljoner kronor⁵⁴. Rapporten utgick från en dricksvattenläcka vid Studentgatan/Södra Promenaden i Malmö, från den 6 februari 2020 klockan 06.00 när den upptäcktes till den 14 februari klockan 15.00 när arbetet avslutades. I beräkningen

⁴⁹ <https://www.newsworthy.se/artikel/214723/lista--har-ar-omradena-dar-befolkningen-vaxer-pa-orust>

⁵⁰ <https://www.sttidningen.se/nyheter/orust/orustbor-rekommenderades-att-koka-sitt-vatten-.b79bc805-15a2-4d28-b961-10f79aed7cfc>

⁵¹ <https://www.sverigesradio.se/artikel/akut-vattenlacka-pa-orust-boende-uppmanas-koka-vattnet>

⁵² <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vast/stor-vattenlacka-i-uddevalla-i-natt-tusentals-var-utan-vatten>

⁵³ <https://www.nlt.se/2025/09/15/stor-vattenlacka-varldcentral-skola-och-badhus-drabbades-cfef8/>

⁵⁴ <https://www.mynewsdesk.com/se/vasyd/documents/vad-kostar-ett-haal-i-gatan-409242>, s. 17

ingår bland annat ökade restider för de människor som behövde ta andra vägar för att komma fram, hanteringskostnader för omplanering och omledning av trafik, VA SYD:s kostnader för återställning, och ökade kostnader och minskad omsättning för näringslivet i området⁵⁵.

Samhällskostnaderna är förstas beroende av vilka som drabbas av en läcka – privatpersoner, företag, kommuner och andra organisationer – och hur länge störningarna pågår, och exemplet från Malmö går därför inte att extrapolera för alla vattenläckor i Sverige. Men hur robust är egentligen denna viktiga samhällsinfrastruktur som vi tar för given? Hur mycket kostar det samhället att underinvestera i VA-system? Investeringar i VA minskar inte bara risken för läckor. Som VA-Fakta visat i rapporten *Samhällsekonomiska kostnader och nyttor vid skyfall* kan brister i VA-infrastrukturen leda till enorma direkta och indirekta kostnader även vid skyfall.⁵⁶ Att planera för och investera i vattnets väg genom samhället minskar därmed risker och kostnader på flera sätt.

Myndigheten för civilt försvar – tidigare MSB, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap – lyfter fram vattenfrågorna som en beredskapsfråga⁵⁷, men diskussionerna om vattenberedskap handlar främst om det personliga ansvaret och den personliga beredskapen och huvudmännens ansvar för vattenförsörjning vid kris. Diskussionen och beredskapsarbetet behöver börja tidigare, för att så långt som möjligt undvika behov av krishantering. VA-beredskapsutredningen, som lyfte just dessa frågor, överlämnade sitt betänkande till regeringen i december 2024.⁵⁸ Vilka konkreta beslut som utredningens rekommendationer leder till kvarstår att se. Det finns ännu ingen lagrådsremiss, än mindre en proposition. Även Riksrevisionen har i en granskningsrapport av statens insatser för allmänna vattentjänster i början av år 2025 konstaterat att staten inte gör tillräckligt för att säkerställa förutsättningarna för en robust vattenförsörjning och avlopp.⁵⁹

Vår uppfattning är att vattenförsörjningen och avlopp blir både mer tillförlitlig och i längden billigare om VA-systemen underhålls i tid i stället för att lagas efter hand som läckor och andra driftsstörningar inträffar. Vi vill med denna rapport som utgångspunkt uppmana offentliga aktörer, som kommuner, riksdag, departement och myndigheter, att uppvärdera VA-frågan så vi kan undvika att hamna i en situation där vattenförsörjning och avlopp inte längre går att lita på.

Bakgrundsmaterial

Excel-fil med rådata kan fås vid förfrågan till press@vafakta.se.

⁵⁵ <https://www.mynewsdesk.com/se/vasyd/documents/vad-kostar-ett-haal-i-gatan-409242>, s. 10

⁵⁶ <https://www.vafakta.se/rapporter/rapport-samhallsekonomiska-kostnader-och-nyttor-vid-skyfall--2024>

⁵⁷ <https://www.msb.se/sv/publikationer/handbok-i-kommunal-krisberedskap--2.-kommunala-verksamheter-dricksvatten/>

⁵⁸ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2024/12/sou-202482/>

⁵⁹ <https://www.riksrevisionen.se/granskningar/granskningsrapporter/2025/tillgangen-till-kommunalt-vatten-och-avlopp---statens-insatser-for-allmanna-vattentjanster.html>